

»Geschenkou«, ale má nadto v programu postupovati plánovitě od širších témat k užším.

Rudolf Koss, Mocran et Mocran. — Praha, 1927. Nákladem ?. Zvláštní otisk ze »Zpráv Českého zemského archivu«, sv. VII., 8°, str. 28. — Je a sotva bude kdy více zajímavých problémů v historii jednotlivých států, než jsou vzájemné politické vztahy. Mezi nimi pak nebude nikdy na místě posledním otázka poměru českého státu k říši německé. Neboť její řešení rozpadá se na řadu problémů dalších a historik stejně jako právník chtě nechtě musí se uchýlovati k domněnkám opřeným o kombinace, tu jistější, onde odvážnější. Takovým problémem skoro však stěžejním je t. řečený »Mocran et Mocran«. Historie nepotřebuje opakování: mezi listinami z r. 1212, kterými se odměnil nově zvolený »král římský« Fridrich Přemyslu Otakarovi za jeho pomoc proti Otovi IV. nalézá se listina ze dne 26. září, kterou se odměňuje Fridrich markraběti moravskému Jindřichu Vladislavovi, bratru Přemyslovu. V listině této se čte, že císař za odměnu věrných služeb dává Vladislavovi »Mocran et Mocran« se všemi právy a příslušenstvím a vymínují si toliko služby, které se odedávna konaly pro císařský dvůr. Věc sama by nebyla záhadná a mohlo by zůstatí při původním výkladu Palackého, že šlo o udělení léna na obojí »Mokřany«, kdyby bylo možno lehko zjistiti polohu této obce ze XVII. stol. A tu regest této listiny v Bočkových »Miscellanea« v Moravském zemském archivu přiměl Bretholze, aby vykládal toto záhadné místo jako písařskou chybu a četl je »marchionatum Moraviae«. Stanovisko Bretholzovo bylo pak obecně přijato jako správné a zejména německým právním historikům přišlo vhod, neboť bylo možno podepřítí mínění, že Morava stála v lenní závislosti vůči říši.

Koss, známý právním historikům již řadou svých prací, pracuje v korunním archivu českém, musil nezbytně dojít i na t. zv. »mokranskou« listinu. Je především zajímavé, že originál listiny nenachází se, jak by se dalo očekávati, v moravském zemském archivu, nýbrž v českém korunním archivu. Skutečně už v menším kopiáři z l. 1355—1360 je tato listina zapsána jako »confirmatio marchionis Moraviae super Mocran et Mocran«. Koss sleduje další inventáře, dochází k názoru, že všechny inventáře 14., 15. i 16. stol. rozumí ji jako obce »M. a M.«. V německém překladě inventáře Matouše Chlumčanského dokonce se po r. 1501 mluví o »herrschaft«. Nejdůležitější však je zmínka jakéhosi Oldřicha Vincenta v jeho vlastním inventáři pro kancelář cis. Rudolfa II., v němž se výslovně mluví, že Karel IV. koupil »Mockaren und Lindaw« za 12.400 hřiven stř. roku 1370 a výslovně se podotýká, že jde tu o nové získání statků r. 1212 darovaných Fridrichem. Koss hledal v korunním archivu listiny k této koupi Karla IV. a skutečně se mu podařilo naléztí listinu i sumou identickou datovanou 4. června 1373, kterýžto rozdíl v datu proti údaji Vincentovu není jistě při odstupu 200 let nijak na závadu. Kromě toho nalézají se v korunním archivu další dvě listiny z r. 1373 a 1374, jimiž rupínský hrabě Albrecht potvrzuje splátky úhrnové ceny. To shoduje se i topograficky: Lindava leží v anhaltském kraji Srbišti (Zerbst), Möckern v magdeburském kraji Jerichov, čímž by byla vyslovena rovnice »Mocran = Möckern«.

Koss však se pokusil vyvrátiti domněnku Bretholzovu i s jiného ještě stanoviska, nejen starými registry z inventářů, k nimž se druží velmi zajímavá poznámka registrační na rubu listiny jasně mluvící o »M. et M.«. Shledal doklady, kdy u listin se setkáváme s chybami a ukázal, jak vždy takovou chybu lze dobře zdůvodnit, kdežto právě v případě »M. et M.« zůstáváme, jestliže předpokládáme, že jde tu o písařskou chybu, před nevysvětlitelnou záhadou. Jasně se tu po rozboru Kossovu jeví, že nebylo tu se vsí možnou pravděpodobností v konceptu »Marchionatum Moraviae«, jež by dopouštělo pochybení v »M. et M.«, jemuž by opisovač nebyl rozuměl, tím spíše, že skladatel konceptu i písař čistopisu byla nejspíše osoba jedna a táž. Koss kromě toho srovnal znovu obsah »mokranské« listiny a dospěl k velmi přesvědčivému názoru, že její obsah vůbec se neshoduje s vývojem státoprávních poměrů.

Jest nejprve povšimnouti si metody Kossovy práce. Bretholz ve své studii o »Mocran et Mocran« vyšel ze starého registru této listiny. Také Koss šel touto cestou, ovšem zásahy mnohem nazpět a doplnil naše znalosti i takovými rozbory, jako jsou dorsální poznámky. To je veliké plus Kossovy práce proti Bretholzově a protože přes všechny přesvědčivé doklady leccos nám zůstává nevysvětleno a take asi už zůstane vždy nevysvětlitelné, jako proč vedle sebe se udává totéž jméno a pod.,*) musíme i Kossovy výtěžky brát jako dohad, ale proti Bretholzově kombinaci, jako dohad co nejpravděpodobnější. Hlavně však musíme — a to je výsledek z Kossovy práce nejen — odmítnouti mokrancovou listinu jako pramen pro lenní závislost Moravy na říši.

Jestliže je tedy možno odmítnouti výklad Bretholzův jako bezvýznamný, dobře poukázal Pekař ve svém referátě o práci Kossově, že vlastně tím bylo vůbec otřeseno dosavadní hledisko o poměru Moravy k říši. Zprávu o odtržení Moravy od Čech Fridrichem Barbarosou r. 1182 čerpáme jediné z kroniky Jarlochovy, nikoliv však z pramene listinného. Pekař dobře ukazuje na jiné místo v Jarlochově kronice, které vysvětluje (či dá se vysvětliti), že Konrád počínal si na Moravě jako nezávislý na knížeti pražském, že však bylo jasno, jak je toto jeho stanovisko protiprávné. Vyšlovuje se, že bude přistě možno mluvit jen podmíněně, jako na př., že není vyloučeno, že r. 1182 císař udělil Moravu Konradovi jako říšské markrabství a pod. A ještě něco: Pekař poukazuje, že ani s titulem markrabským nevíme si co počít po tomto řešení a zvláště proto, že tento titul se objevuje dříve před r. 1182. Upozorňuje, že vlastně je to nižší titul pro ty, kteří se zvali vévody moravskými a nadhazuje otázku, zda není spíše produktem závislosti na knížeti pražském. Prostě a krátce: Práce Kossova odhalila nejen vratkost domněnky Bretholzovy, nýbrž ukázala nám i nutnost zcela znovu zrevidovati otázku poměru Moravy k říši. Dobře jen, že této katastrofy se nedožil Alfred Fischel, který dovedl řešení dosavadního tak dobře využití pro své politické účely. Milosrdný Osud dal mu odejiti právě v čas minulé léto. Ča.

Prof. Roscoe Pound (Harvard University): Právní věda našeho času ve svých význačných rysech. Přeložil Dr. Jos. Schützner. Zvláštní tisk z časopisu »Právní obzor«, Bratislava, 1927. Strán 14. — Dekan harvardské univerzity, reprezentant americké metodologie právně, který sám nazývá inžinierskou a která se shoduje s filozofií instrumentalistickou a pragmatickou, shrnuje tu v kondenzovaných kapitolách svoje názory na postavenie a problémy dnešnej právnej vedy. Oproti analytickému hledisku právnických abstrakcí zastupuje sám hledisko funkcionálne a spoluprácu práva so všetkými ostatnými spoločenskými vedami. Z problémov, ktoré predkláda pre anglo-americké zeme je snáď najdôležitejším problém kodifikácie práva, ktorý by priniesol právnú istotu do terajšieho zmätku common law.

Ačkol'vek Pound tvorí svoje právne-filozofické názory na vedec-kom impulzu europskom, predsa jeho metóda je nová a Právny instrumentalizmus bude snáď práve tak významným hnutím, akým bol ve filozofii pragmatizmus Williama Jamesa. I-r.

*) Koss vyslovil domněnku, že tu snad šlo o nějaké Horní a Dolní Mokřany. Nebylo též nemožno mysliti na Staré a Nové. Pro tuto otázku, jejíž odpovědění by bylo velmi důležité, chybí nám historie této obce a sice dějiny nejstarší. Je možno také podotknouti, že Möckern svým tvarem poukazuje na původ slovanský a je nepochybně starou slovanskou obcí, kolonizovanou Němci, jak jsme toho v tomto kraji tolikráte svědky.